

بازآفرینی شهری فرهنگ-مبنا در هسته‌ی مرکزی شهرها با پیاده‌سازی اصول سازگارسازی برای مجموعه‌های صنعتی

رافعه درسوئی^{(۱)*}، میترا آزاد^(۲)، پیروز حناچی^(۳)

۱- کارشناس ارشد مرمت و احیای ابنیه و بافت‌های تاریخی، دانشگاه شهید بهشتی، Ra.darsouei@gmail.com

۲- استادیار دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، m_azad@sbu.ac.ir

۳- استاد دانشکده معماری، پردیس هنرهای زیبا، تهران، pirouzhanachi@ut.ac.ir

چکیده

توجه به بافت‌های قدیمی و رفع ناپایداری آن‌ها به موضوعی جدی و محوری تبدیل شده است. هسته‌های مرکزی شهرها دارای سرمایه‌های مختلف فرهنگی هستند. رویکردهای مرمت شهری در سیر تکامل خود گذاری را از حوزه‌ی توجه صرف به کالبد، به تاکید بر ملاحظات فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی تجربه کرده‌اند. بازآفرینی فرهنگ-مبنا اصلی‌ترین رویکرد در دهه‌ی اخیر است که با طرح مفاهیم پایه‌ای و استفاده از حوزه‌های بکر اقتصادی به این مهم دست می‌یابد و می‌تواند در بافت مرکزی شهرها، با رویکردهای بازآفرینی و اطمینان به موثر افتادن آن‌ها، از رهیافت‌های فرهنگی بهره‌گیرد. بازآفرینی فرهنگ-مبنا به این مجموعه‌ها و ویژگی‌های خاص آن‌ها احترام می‌گذارد و از طرفی ساختارهای امروزی را با ساختارهای دیروزی ترکیب می‌کند و همراه با جریان‌سازی فرهنگی، رونق اقتصادی را نیز به ارمغان می‌آورد. سوال اصلی بدین شکل مطرح می‌شود که چه اقداماتی را می‌توان در جهت بازآفرینی در هسته‌ی مرکزی شهر بوسیله‌ی پیاده‌سازی اصول سازگارسازی در مجموعه‌های صنعتی برای برآوردن نیازهای امروزی در زمینه‌های فرهنگی به کار برد؟ سازگارسازی مجموعه‌های صنعتی با نیازهای امروز منوط به برنامه‌ریزی و حفاظت در قالب تخصیص کاربری می‌باشد. مجموعه‌های صنعتی بهترین گزینه برای این رویکرد می‌باشند زیرا سرمایه‌هایی با ارزش‌های تاریخی فرهنگی در هسته‌ی مرکزی شهرها می‌باشند و نمایانگر ارزش‌های ایران مدرن هستند اما امروزه به عرصه‌هایی متروک تبدیل شده‌اند. عرصه‌های باز و بسته بزرگی که فرصت مناسبی برای تخصیص کاربری مجدد و پاسخ‌گویی به نیازهای شهری را فراهم می‌کنند. سازگارسازی با این رویکرد صورت می‌گیرد که این عرصه‌های وسیع در مرکز شهر قابلیت جذب مخاطب از گروه‌های اجتماعی حداکثری را فراهم نمایند. هدف از این مقاله معرفی مولفه‌هایی برای برنامه‌ریزی فضایی این مجموعه‌ها با کاربری عمومی- فرهنگی است که با رویکرد توصیفی و استدلال منطقی و روش تحقیق کیفی- کاربردی محقق گردیده است. در پژوهش حاضر اصول جهانی در زمینه‌ی سازگارسازی بررسی و روی کارخانه‌ی نخریسی مشهد به عنوان نمونه‌ی موردی، بومی‌سازی شد.

واژه‌های کلیدی: "بازآفرینی شهری"، "فرهنگ-مبنا"، "سازگارسازی"، "کاربری مجدد"، "مجموعه‌های صنعتی"

۱- مقدمه

هر بنا به واسطه‌ی تاریخ پیدایش، شیوه و هدف ساخت در بردارنده‌ی پیام و ارزشی است که نسل به نسل به آیندگان منتقل می‌شود [۱]. انقلاب صنعتی و پیشرفت‌های تکنولوژیکی ناشی از آن، به تغییرات جمعیتی سرعت بخشید و این افزایش جمعیت بیشتر متوجه مراکز شهری شده و موجب برهم خوردن تعادل‌های اجتماعی و محیطی شد. پیش‌بینی می‌شود که میزان جمعیت افرادی که در مرکز شهرها زندگی می‌کنند تا سال ۲۰۳۰ به پنج میلیارد نفر برسد [۲]. با وضع قوانین زیست‌محیطی این مجموعه‌ها به شهرک‌های صنعتی حومه نقل مکان کردند و عرصه‌های باز و وسیع این کارخانه‌ها که